

9. Указ Президента Российской Федерации от 31 декабря 2015 года № 683 «О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации» // <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102385609>

10. Концепция (основы государственной политики) национальной безопасности Украины // Зеркало недели. – 1997. – 18 янв.

11. Закон України про основи національної безпеки України // Уряд. кур'єр. – 2003. – 30 лип.

12. Закон України «Про національну безпеку України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241) [Електронний ресурс] // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

13. Глоссарий терминов / Без указ. авт. – Гармиш-Партенкирхен (Германия), – 2002. – С.15. (Препр. / Европейский Центр по изучению вопросов безопасности им. Джорджа К. Маршалла.

14. Гончаренко О.М., Лисицин Е.М., Вагапов В.Б. Поняття національної безпеки в контексті національних інтересів України // Наука і оборона. - 2002. - № 1. – С. 18-24.

15. Интересы национальные // Государственное управление в сфере национальной безопасности:

словарь-справочник / состав.: Г.П.Сытник, В.И.Абрамов, В.Ф.Смолянюк и др.; под общ.ред. Г.П.Сытника. – К.: НАГУ при Президенте Украины, 2012. – С.160-161.

16. Государственное управление в сфере национальной безопасности: словарь-справочник / сост.: Г.П.Сытник, В.И.Абрамов, В.Ф.Смолянюк и др.; под общ.редакцией. Г.П.Сытника. – К.: НАДУ, 2012. – С.13-17.

17. Томас Гоббс. Левиафан. Москва: Рипол Классик. – 2016. – 608 с.

18. Орел М.Г. Теоретичні основи державного управління у сфері політичної безпеки: монографія/М.Г.Орел – Київ: Поліграф плюс, 2019. – 320 с.

19. Бенедикт Андерсон. Воображаемые сообщества. Размышления об истоках и распространении национализма / Пер. с англ. В. Николаева. – Москва: Кучково поле, 2016. – 416 с.

20. Бауман З. Текучая современность / Пер. с англ. под ред. Ю.В.Асочакова. – СПб.: Питер, 2008. – 240 с.

Fedorchuk O.O.

PhD, Associate Professor

Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine)

УДК 32:001.891]: 378.4ЧНУ ім. Петра Могили

THE MAIN DIRECTIONS OF THE ACTIVITIES OF THE MYKOLAIV SCHOOL OF POLITICAL SCIENCE (ON THE MATERIAL OF THE DEPARTMENTS OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY)

Федорчук О.О.

Кандидат історичних наук, доцент

Чорноморського національного університету ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна)

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ШКОЛИ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ (НА МАТЕРІАЛАХ КАФЕДР ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. ПЕТРА МОГИЛИ)

Abstract. The purpose of the article is to investigate the main directions of activity of the Mykolaiv School of Political Science on the materials of the departments of Petro Mohyla Black Sea National University. The components of scientific and organizational activity of the scientific school (preparation of scientific and pedagogical staff, development of scientific research in the field of political science, organization and participation of teaching staff in Ukrainian and international conferences) are characterized. The contribution to the development of political science in the region of such scientists as M. Bagmet, M. Ivanov, M. Trygub, A. Trygub, Je. Sinkevich, A. Shevchuk is determined. The perspective of the development of the political science direction at the university is connected with the further improvement of the process of preparation of students in political scientists, the improvement of the qualifications of the pedagogical staff, the approaching of subjects of research to the actual needs of the region.

Анотація. Розглянуто основні напрями діяльності Миколаївської школи політичної науки за матеріалами кафедр Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Охарактеризовано складові науково-організаційної діяльності наукової школи як то: підготовку науково-педагогічних кадрів, розвиток наукових досліджень у сфері політичної науки, проведення та участь викладацького складу у всеукраїнських та міжнародних конференціях. Визначено внесок у розвиток політичної науки в регіоні таких фахівців як: М. О. Багмет, М. С. Іванов, М. П. Тригуб, О. П. Тригуб, Є. Г. Сінкевич, О. В. Шевчук. Перспективи розвитку політологічного напрямку в університеті викладачі пов'язують з подальшим удосконаленням процесу підготовки студентів-політологів, підвищенням кваліфікації викладацького складу, наближенням тематики досліджень до актуальних потреб регіону.

Key words: *political science, Petro Mohyla Black Sea National University, departments, scientific schools, scientific and organizational activities, scientific researches, scientific and pedagogical staff.*

Ключові слова: політична наука, Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, кафедри, наукові школи, науково-організаційна діяльність, наукові дослідження, науково-педагогічні кадри

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Актуальність статті полягає в тому, що на сьогодні малодослідженою є проблема розвитку наукових шкіл з політичної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми, виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Дана стаття є продовженням теми висвітленої як в роботах автора[1], так і інших авторів[2], але на сьогодні в науковій літературі не висвітлено доробок кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету ім. Петра Могили з 2003 р. дотепер.

Формування мети статті – дослідити головні напрями діяльності Миколаївської школи політичної науки на матеріалах кафедр політичної науки та міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету ім. Петра Могили.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Миколаївська школа політичної науки представлена діяльністю факультету політичних наук Чорноморського національного університету ім. Петра Могили, кафедрами політичних наук та

міжнародних відносин та зовнішньої політики. Спочатку факультет мав назву Департамент політології, який було створено у 1997р. на базі кафедри політології економічного факультету. З вересня 2000 р. департамент політології було реорганізовано у факультет політичних наук. До його розбудови активно долучився відомий науковець історик, політолог М. О. Багмет²², який в 2000–2006 роках був деканом факультету політичних наук. Він є автором більше 650 різнопланових монографій, підручників, посібників, енциклопедичних видань та статей у вітчизняних й зарубіжних збірниках[3]. Саме за його сприяння в університеті була відкрита аспірантура з політичних наук та створена спеціалізована вчена рада²³. Так було розпочато процес підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в регіоні. З 1999 р. в університеті на кафедрі політичних наук працює фахівець в галузі політичної освіти М. С. Іванов²⁴, який є автором 130 монографій, підручників, посібників, статей у фахових виданнях[4], під його науковим керівництвом захищено 8 кандидатських та докторських дисертацій з політичних наук²⁵. Саме ці фахівці стояли біля витоків політичної науки у ВНЗ.

²² Багмет Михайло Олександрович – доктор історичних наук, професор. Докторську дисертацію захистив у 1993 р. в Інституті історії України НАН України. Заслужений діяч науки і техніки України. Відмінник освіти України. Академік Української академії історичних наук. Академік Української академії політичних наук. Був головою спеціалізованої Вченої ради з політичних наук, заступником голови спеціалізованої Вченої ради з історичних наук ЧДУ імені Петра Могили. Був членом Науково-методичної комісії з політичних наук МОН України. Вхпив до складу Науково-експертної колегії з проблем соціально-економічного розвитку при Кабінеті Міністрів України. Директор Навчально-наукового центру з європейської та євроатлантичної інтеграції, який діє в університеті. Під його керівництвом захищено більше 30 докторських та кандидатських дисертацій. Наукові інтереси: історія України, історія і створення ЄС та Північноатлантичного Альянсу, проблеми політології та менеджменту, підготовка державних службовців у різних сферах публічного управління та адміністрування.

²³ Спеціалізована вчена рада К 38.053.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук зі спеціальностей: 23.00.01 – теорія та історія політичної науки; 23.00.02 – політичні інститути і процеси, 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку, яку очолював д.і.н, проф. М.О. Багмет. була створена на підставі постанови президії ВАК України від 21.05.2003 р. № 6-11/5.

²⁴ Іванов Микола Семенович – доктор політичних наук, професор. У 2004 р. закінчив докторантуру в Національному університеті «Києво-Могилянська академія». У 2005 р. захистив докторську дисертація в Інституті політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України на тему: «Політична

освіта як засіб формування політичної культури та чинник політичного процесу». З 2006 р. професор кафедри політичних наук Миколаївського державного гуманітарного університету імені Петра Могили. З вересня 2011 р. і по теперішній час – завідувач кафедри політичних наук Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Наукові інтереси: проблеми функціонування влади в умовах перехідних суспільств, оптимізація політичних систем та специфіки соціально-економічних завдань на етапі впровадження ринкових відносин та демократизації відносин у суспільстві, проблеми політичної освіти.

²⁵ Шкуренко К. О. Проблеми партійної розбудови незалежної України у вимірах демократичних стандартів : дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Миколаївський державний гуманітарний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2007. 191 с.; Громадська Н. А. Соціальний діалог як інструмент впровадження державної соціальної політики: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Чорноморський державний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2008. 208 с.; Колесніченко Г. Л. Ісламський чинник у сучасному політичному процесі України: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Чорноморський державний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2009. 217 с.; Простова О. Г. Політико-ділові цикли в контексті управління соціальними змінами: світова практика та український досвід : дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Чорноморський державний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2009. 241 с.; Євтушенко О. Н. Державна влада і місцеве самоврядування в умовах модернізації політичної системи сучасного українського суспільства: дис... д-ра політ. наук: спец. 23.00.02

Університет з початку свого існування має власне видавництво. З 1998 р. щоквартально виходить у світ фахове видання з політичних наук «Наукові праці» (серія: «Політичні науки»). На сьогодні видано більше сорока випусків цього збірника. З 2007 р. у співпраці з Інститутом політичних та етнопольових досліджень НАН України видано 7 випусків збірника наукових праць «Сучасна українська політика: політики і політологи про неї».

Кафедра має значні здобутки у дослідженні питань історії вітчизняної та зарубіжної політичної думки. Цей напрям наукових пошуків упродовж майже двадцяти років очолює професор А. Колісниченко. За його участю побачили світ навчальні посібники[5]. Здобутком у цьому напрямі став вихід хрестоматій з історії політичної думки[6].

Важливими дослідницькими напрямами кафедри політичних наук стали проблеми політичної освіти, громадянського суспільства та організації місцевого самоврядування в Україні. Вони знайшли своє відображення в монографіях М. Іванова, О. Євтушенка [7] та в навчальних посібниках [8]. На кафедрі політичних наук здійснені одні з перших наукових досліджень в Україні такого напрямку, як латентна політика: доцент кафедри В. Курілло здійснює свої наукові пошуки саме в цьому напрямі [9].

В університеті діє Миколаївський Центр політичних досліджень, котрий був створений 9 листопада 2000 р. за сприяння директора Інституту політичних і етнопольових досліджень НАН України, академіка І.Ф. Кураса з метою розвитку дослідницьких навичок студентів-політологів[10, с.3]. Керівником центру став професор М. О. Багмет. Засновники і керівники Центру займаються розробкою пріоритетних програм розвитку Миколаївщини. Його фахівці можуть підготувати кандидату програму і виступ на телебаченні і перед виборцями, досліджувати його рейтинг і рейтинги його конкурентів, створити листівки та іншу агітацію [11, с.2]. Протягом 2000–2004 років представники Центру, брали участь в таких заходах: організація проведення декількох соціологічних досліджень з визначення рівня популярності передач обласного радіо та рейтингу

депутатів Миколаївського міськвиконкому у своїх виборчих округах; участь у організації та проведенні трьох конференцій на теми: «65-та річниця утворення Миколаївської області», «Шлях України до демократії: погляд молоді» «Конституційні читання з проблем державотворення»; випуск додатку до студентської газети «Вагант» під назвою «Політологічний вісник», створення власного політологічного архіву та відкриття виставки плакатів політичної карикатури; залучення членів Клубу молодих виборців до участі у спостереженнях за ходом виборів до органів місцевого самоврядування; запровадження серій радіо- і телепередач про вирішення молодіжної політики в регіоні; участь у розробленні маршрутів для студентських походів шляхами козацької слави[12, с.27].

У жовтні 2006 р., за погодженням з Міністерством освіти і науки України, в університеті був створений Навчально-науковий центр з європейської та євроатлантичної інтеграції, працівники якого у 2008–2009 рр. на замовлення Міністерства освіти і науки України здійснили проект на тему: «Реалізація інформаційно-просвітницьких заходів з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України в Миколаївській області» [13, с.605].

Потреба в розширенні міжнародних контактів в регіоні зумовила відкриття у 2003 р. на факультеті політичних наук нової спеціальності «Міжнародні відносини». В Миколаївській області нараховувалось близько 900 структур, які займалися міжнародними зв'язками, а фахівців – лише п'ятеро [14, с.5]. Тому на сьогодні важливим структурним підрозділом у підготовці політологів є кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики, котра утворилась в 2003 р. і отримала назву «міжнародних відносин, історії та філософії». Ось як про це згадував її перший завідувач Тригуб Петро Микитович²⁶ (у 2003 – 2011 рр.): «Протягом усього 2001–2002 навчального року мені доводилося проводити обтяжливу роботу з приводу підготовки документації для ліцензування цієї спеціальності. У розробці навчального плану, ОКХ та ОПП, велику частку роботи взяв на себе в. о. доцента (з квітня 2004 р. – доцент) О.П.Тригуб, а всю технічну роботу здійснювала В.І. Андріяш» [15, с.82]. З вересня 2006 р. кафедра стала

«Політичні інститути та процеси» / Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського. Одеса, 2011. 457 с.; Тимофєєв С. П. Удосконалення механізмів державного регулювання етнопольових відносин в Україні: дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 «Механізми державного управління» / Чорноморський державний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2012. 225 с.; Власов В. Г. Політика з регулювання міжнародних зв'язків регіонів: західноєвропейський досвід: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Чорноморський державний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2015. 262 с.; Мазур Ю. В. Етноцивілізаційні чинники формування політичних інститутів в країнах Східної Азії: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» /

Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2017. 292 с.

²⁶ Тригуб Петро Микитович (1935–2016 рр.) – фахівець з питань історії міжнародних відносин, зовнішньої політики України. Засновник миколаївської школи історичного краєзнавства (науковий консультант 1 докторської дисертації, науковий керівник 21 кандидатської дисертації), автор понад 200 наукових праць різнопланової тематики. Академік Української академії історичних наук, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник народної освіти України. Наукові інтереси: історія української національної революції 1917–1920 рр., історичне краєзнавство, історія міжнародних відносин на сучасному етапі.

називатися «Кафедра міжнародних відносин і зовнішньої політики». Успішно в 2007 р. було проведено першу акредитацію спеціальності за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», у 2008 р. – спеціаліста, а у 2010 р. – магістра. Пізніше склад кафедри поповнився висококваліфікованими спеціалістами: з Херсона прибув на посаду професора к.і.н., доцент Сінкевич Євген Григорович²⁷ (працював в університеті з 2007 по 2017 рр.). У 2011 р. у квітні присвоєне вчене звання професора, у травні захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук. У квітні 2013 р. обраний почесним професором (*honoris causa*) Академії імені Яна Длугоша (Республіка Польща). У 2015 і 2017 рр. читав спецкурс в якості запрошеного професора в Інституті історії Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові. Протягом жовтня-листопада 2017 р. пройшов наукове стажування у College of Europe (Варшава, Республіка Польща). Заступник головного редактора фахового наукового журналу «Чорноморський літопис» (ЧНУ імені Петра Могили; Інститут історії України НАН України) [16, с.6]. У центрі наукових інтересів професора є краківська історична школа другої половини ХІХ – початку ХХ ст. та її внесок у становлення польської історіографії. Ця проблема стала основою його дисертаційної роботи: «Місце краківської історичної школи в польській історіографії», котра виконувалася в докторантурі Херсонського державного університету в 2004–2007 рр. Результати наукової роботи вченого були виголошені у формі різноманітних доповідей та повідомлень на наукових конференціях, симпозіумах, круглих столах, читаннях тощо. У 2012 році професор читав лекції в польських навчальних закладах: університеті М. Коперника в

Торуні, Академії ім. Я. Длугоша в Ченстохові та Інституті вдосконалення вчителів у Перемишлі [17, с.126].

Із Миколаївського державного університету ім. В.О. Сухомлинського на постійну роботу до університету перейшов к.політ.н., доцент О. В. Шевчук²⁸, який у вересні 2009 р. в Інституті світової економіки і міжнародних відносин НАН України захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук [18]. Під його керівництвом захищено 5 кандидатських дисертацій²⁹. Один із засновників Миколаївського Центру політологічних досліджень. Також є членом Української асоціації американістики та Української асоціації китаєзнавців.

Фахівець з питань історії міжнародних відносин Тригуб Олександр Петрович³⁰ – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (з 2012 р.) досліджує місце релігійного фактору в міжнародних відносинах. Автор понад 200 наукових праць різнопланової тематики [19]. Кафедра проводить навчально-виховну, методичну та наукову роботу і забезпечує викладання циклу спеціальних дисциплін з міжнародних відносин. Викладачами, аспірантами та здобувачами кафедри за час її існування (з 1997 р.) видано понад 400 наукових праць, із них – 19 монографій та навчальних посібників [20, с.157]. У жовтні 2013 р. кафедра урочисто відзначила своє 10-річчя: була проведена всеукраїнська наукова конференція, видані буклет, збірники наукових праць як студентів, так і викладачів, для гостей були влаштовані екскурсії та вечір відпочинку [21, с.162–163]. Викладачі кафедри, аспіранти та здобувачі підготували та видали за 10 років більше 300 наукових праць [22, с.274].

²⁷ Сінкевич Євген Григорович – вітчизняний полоніст, автор більше 200 праць з історії України, історіографії, краєзнавства, міжнародних відносин, директор Науково-дослідного Інституту полоністики при ЧНУ ім. Петра Могили. У 2015 і 2017 рр. читав спецкурс в якості закордонного запрошеного професора в Інституті історії Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові (Республіка Польща). У 2016 р. обраний академіком і віце-президентом Академії соціальних наук України. У травні 2017 р. його нагороджено Капітулою ім. І. Виговського (під егідою Президента Республіки Польща).

²⁸ Шевчук Олександр Володимирович – з жовтня 2011 р. працює на посаді декана факультету політичних наук ім. Петра Могили (з червня 2016 року – Чорноморського національного університету ім. Петра Могили). 2012 р. – присуджено вчене звання професора кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики. Автор понад 100 наукових та навчально-методичних публікацій з питань міжнародних відносин та міжнародної безпеки у постбіполярний період. Наукові інтереси: актуальні проблеми міжнародних відносин країни в АТР: глобальний та регіональний виміри.

²⁹ Вовчук Людмила Анатоліївна. Діяльність консулів іноземних держав у чорноморсько-азовських портах Російської імперії (кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.): дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького. Черкаси, 2014. 241 с.; Нелін М. В. Зовнішня політика урядів С.Берлусконі 2001–2011 рр. :

дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» / Чорноморський державний університет ім. Петра Могили. Миколаїв, 2014. 231 с.; Барщевський Є. І. Еволюція АСЕАН в контексті глобалізаційних викликів ХХІ століття : дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» / Чорноморський державний університет ім. Петра Могили. Миколаїв, 2015. 205 с.; Мурашкіна М. З. Взаємодія та суперництво Росії, США і Китаю в Центральній Азії: дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» / Чорноморський державний університет ім. Петра Могили. Миколаїв, 2015. 252 с.; Лимар М.Ю. «Американський чинник у європейських інтеграційних процесах в період президентства Барака Обами» дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» / Чорноморський національний університет ім. Петра Могили. Миколаїв, 2019. 259 с.

³⁰ Тригуб Олександр Петрович – у 2001 р. захистив кандидатську, а в 2010 р. – докторську дисертації (навчався в докторантурі Київського національного університету імені Т. Шевченка). З 2000 р. – асистент, з 2003 р. – доцент, з 2010 р. – професор, а з 2012 р. – завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики. Наукові інтереси: історія міжнародних відносин і місця релігійного фактору у міжнародних відносинах.

Колектив кафедри підтримує творчі зв'язки з відповідними кафедрами Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Донецького національного університету, Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, Інститутом історії України НАН України, цілого ряду університетів Угорщини, Латвії та інших країн. ЧДУ імені Петра Могили має усталену традицію співробітництва з освітніми закладами Польщі. В університеті діє Центр з вивчення польської мови і культури за підтримки посольства Польщі в Україні, де студенти 3–4-х курсів мають можливість вивчати польську мову як другу іноземну. Професор Є. Г. Сінкевич має багаторічні наукові зв'язки з польськими колегами. Так, у 2010 р. розпочато програму освітніх обмінів із Дечжоуським університетом (КНР).

У 2013 р. ЧДУ імені Петра Могили виграв грант університетських досліджень Вишеградського фонду³¹. Вишеградські гранти університетських досліджень орієнтовані на країни Східного партнерства, розширює поточну співпрацю та пропонує гранти для проектів університетських курсів й освітніх програм, які будуть запущені в коледжах і університетах акредитованих в країнах Східного партнерства. Курси або програми в різних наукових галузях, спрямовані на обмін досвідом між країнами Східного партнерства та країнами Вишеградської групи, стосовно процесів демократизації та трансформації, регіональне співробітництво, процес вступу до ЄС, і т. д. У 2014 р. Чорноморський державний університет ім. Петра Могили розпочав реалізацію спільного проекту з Вишеградським фондом. В рамках проекту було запроваджено спеціальний курс «Перехідні демократії з врахуванням досвіду країн Вишеградської четвірки» для студентів факультету політичних наук. Проект передбачав візити іноземних викладачів до університету, під час яких вони обмінюються досвідом з українськими колегами та проводять активне обговорення демократичних перетворень в університетському середовищі. У 2014/2015 н. р. цей курс прочитав запрошений викладач Генет Тамене (Словачина) – фахівець сфері міжнародних відносин, політології, міжнародного публічного права та африканських політичних досліджень в університеті імені Александра Дубчека в Тренчині³². Лектор представив студентам моделі взаємодії різних суспільних служб, згідно з якими представники галузі медицини, правоохоронних органів та різноманітних служб соціального захисту мають взаємодіяти, підтримуючи один одного для ефективного функціонування громадянського

суспільства та демократичного устрою. Був зроблений акцент на тому, що цілі, які ставляться кожною службою, виконуються спільно, і це призводить до результативної діяльності та, як наслідок, зростання фінансування [23, с.7]. Окрім проектів від Міжнародного Вишеградського фонду, Чорноморський державний університет займається також розробкою та реалізацією великої кількості інших різноманітних проектів у рамках співпраці з міжнародними фондами та іноземними університетами-партнерами.

Науково-організаційна діяльність наукової школи спрямована на:

Підготовку науково-педагогічних кадрів (кандидатів і докторів політичних наук). Тільки за 2011–2018 рр. в університеті відбулось 19 захистів дисертацій. Так зі спеціальності 23.00.01 було захищено 5 дисертацій, зі спеціальності 23.00.02 – 4, а зі спеціальності 23.00.04 – 10 робіт³³.

Розвиток наукових досліджень у сфері політичної науки. Серед найбільш вагомих результатів слід назвати розробки в межах комплексної планової наукової теми: «Політичні, соціально-економічні, етнопольські процеси та внесок визначних громадсько-політичних діячів у їх розвиток в південному регіоні України», яка здійснювалася кафедрою політичних наук з 1999 по 2009 рр. У науковому плані робота кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, зосереджувалась на розробці комплексних тем: «Актуальні питання соціально-економічного та політичного розвитку Північного Причорномор'я», «Релігійний фактор у міжнародних відносинах», «Українські землі в міжнародних відносинах: історія і сучасність», крім того у 2013 р. зареєстровано спеціальну кафедральну тему «Регіональні і глобальні проблеми міжнародних відносин: історія і сучасність».

Проведення та участь у всеукраїнських та міжнародних конференціях таких як: «Південна Україна в міжнародних відносинах» [24] та «Могилянські читання»[25]. Ця традиція зберігається дотепер. У межах конференції діє постійна секція з політичних наук. Крім того, кафедра політичних наук у 2003 р. виступила організатором Всеукраїнської науково-практичної конференції «Політичні, соціально-економічні та етнопольські процеси у південному регіоні України»; з 2005 р. ЧДУ ім. Петра Могили організовував у м. Ялта щорічну Міжнародну конференцію «Ольвійський форум: стратегії України в геополітичному просторі», у рамках якої працювала й секція політології. Починаючи з 2012 р., студенти факультету політичних наук Познанського університету імені Адама Міцкевича беруть у ній участь, яка традиційно відбувається

³¹ Міжнародний Вишеградський фонд є міжнародною організацією, заснованою в Братиславі урядами країн Вишеградської групи (V4) – Республіки Чехії, Угорщини, Республіки Польща та Словацької Республіки 9 червня, 2000 рік. Метою Фонду є сприяння розвитку більш тісної співпраці між громадянами та інститутами в регіоні, а також між V4 регіону та інших країн, особливо з країнами Східного партнерства. Фонд робить це через

грантову підтримку спільних культурних, наукових і освітніх проектів, молодіжних обмінів через окремі програми мобільності (стипендії, грантові дотації).

³² Автор висловлює вдячність за надану інформацію університетському відділу міжнародних зв'язків з напрямку наукового співробітництва.

³³ Дані надані деканом факультету політичних наук д. політ. н., проф. О.В. Шевчуком

наприкінці травня на узбережжі Чорного моря в смт. Коблеве. Обмін досвідом, ідеями, розвиток дружніх відносин між українськими та польськими студентами – головна мета таких заходів [26, с.43].

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямі. Отже, перспективу розвитку політологічного напрямку в університеті викладачі пов'язують з подальшим удосконаленням процесу підготовки студентів-політологів, підвищенням кваліфікації викладацького складу, наближенням тематики досліджень до актуальних потреб регіону. Подальшого розвитку наукова школа може набутися через участь фахівців у підготовці всеукраїнських наукових видань, проведення міжнародних конференцій з політологічного напрямку та підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Федорчук О. О. Миколаївська школа політичної науки. Сучасні тенденції розвитку науки. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 21-22 грудня 2018 року). Херсон: Вид-во «Молодий вчений», 2018. Ч. 2. С.40–42.; Федорчук О.О. Регіональні школи з політичної науки (на прикладі кафедр ВНЗ України). Регіональні студії. Ужгород, 2019. №16. С.125–130.

2. Іванов М. С. Чорноморський державний університет імені Петра Могили. Політична наука в Україні, 1991–2016: [наук. вид.]. У 2 т. Т. 1. Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / Нац. акад. наук України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса; редкол. вид.: О. Рафальський (голова) [та ін.]; редкол. тому: О. Рафальський (голова), М. Кармазіна (відп. ред.), О. Майборода; упоряд. М. Кармазіна. К.: Парлам. вид-во, 2016. С.602–608.

3. Наприклад: Хрестоматія з історії всесвітньої політичної думки: навч. посіб. / уклад. М.О. Багмет [та ін.]; Миколаївський держ. гуманітарний університет ім. Петра Могили, Центр політичних досліджень. Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2002. 220 с.; Золоті зірки Миколаївщини: енциклопедичне видання / Миколаївська обласна держ. адміністрація, Миколаївський держ. гуманітарний ун-т ім. Петра Могили; відп. ред. М. О. Багмет. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. 476 с.; Лиха коса голодомору: 1932–1933 / П. П. Панченко, М. О. Багмет [та ін.]. К.: Україна, 2008. 432 с.; Миколаївщина багатонаціональна: з історії етнічних спільнот регіону: [збірка] / Держ. ком. України в справах національностей та релігій [та ін.]; [упоряд.: Л. Каймарозова, М. Багмет та ін.]. Миколаїв: Атол, 2008. 330 с.; Світова та європейська інтеграція: навч. посіб. / Державний комітет радіомовлення та телебачення України, Миколаївський державний гуманітарний університет ім. Петра Могили, Навчально-науковий центр з європейської та євроатлантичної інтеграції України, Миколаївська обласна організація Товариства «Знання» України; голова редкол. М. О. Багмет. Миколаїв : Вид-во МДГУ, 2008. 340 с.; Багмет М. О., Коваль Г. В. Історія та

практика державного управління і місцевого самоврядування в Україні: у 2 т.: навч. посіб. / Чорноморський державний університет ім. Петра Могили / за заг. ред. В. М. Ємельянова. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. Т.1 143 с.; Сучасні інтеграційні проблеми: європейський досвід та українські реалії : колективна монографія / за ред. М. О. Багмета, С. В. Матяж. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 168 с. Андріяш В. І., Багмет М. О., Штирьов О. М. Політологічні аспекти публічного управління та адміністрування в умовах здійснення децентралізації влади та євроінтеграції в Україні : практикум для студентів Ін-ту держ. упр. (за кредит.-модул. системою) / під ред. В.М. Ємельянова; Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, Інститут державного управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. 144 с.

4. Наприклад: Іванов М. Політична освіта в контексті політичних трансформацій суспільства: монографія / Миколаїв. держ. гуманіт. ун-т ім. П.Могили комплексу «Києво-Могилян. акад.» Миколаїв, 2004. 279 с.; Іванов М. Політична освіта молоді на сучасному етапі демократизації українського суспільства: проблеми та завдання. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень. 2004. Вип. 25. С. 375–389.; Іванов М. Політична освіта – важливий засіб демократизації свідомості молоді України. Магістеріум. 2008. Вип. 31. С.19–25.; Іванов М. Ольвійський форум про стратегії України в сучасному світі. Політичний менеджмент. 2008. № 4. С. 177–179.

5. Колісніченко А. І. Історія держави і політико-правових вчень Стародавньої Греції та Риму: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2002. 274 с.; Колісніченко А. І., Шкірчак С. І. Історія політичної думки ХХ – ХХІ століть у першоджерелах : навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. Т. 1. 404 с.; Колісніченко А. І., Подасенко Ю. Л., Соловійова А.С. Історія політичної думки ХХ – ХХІ століття в першоджерелах: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. Т. 2. 292 с.

6. Колісніченко А. І. Хрестоматія з історії греко-римських політико-правових вчень. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. 192 с.; Колісніченко А. І. Хрестоматія з історії та теорії політики Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. 368 с.

7. Іванов М. С. Політична освіта в контексті політичних трансформацій суспільства: моногр. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2004. 280 с.; Євтушенко О. Н. Державна влада і місце самоврядування в політичній системі суспільства: монографія. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 516 с.

8. Андріяш В. І., Багмет О. М., Іванов М. С. Державне управління і місцеве самоврядування в Україні. Хрестоматія: навч. посіб.: у 2 т. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П.Могили, 2007. Т. 2. 388 с.; Іванов М. С. Євтушенко О. Н., Лушагіна Т. В. Громада в українській політичній думці ХІХ – першої половини ХХ ст.: навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2009. 156 с.; Ярошенко

В. М. Політична етика: Модуль 1. Курс лекцій / Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. 186 с.

9. Курілло В. С. Латентна політика. Потайні напрями політичної діяльності: навч. посіб. Миколаїв: Іліон, 2009. 592 с.; Курилло В.Е. Латентная политика. Политическая латентология: учебное пособие. М.: Спутник+, 2013. 722 с.

10. Багмет М. О. Успішний старт факультету політичних наук. Вагант. Політичний вісник: додаток до «Ваганту» у виконанні факультету політичних наук. Миколаїв, 2001. №6 (38). С.3.

11. Винограденко О. «Киево-Могилянка» – кузня депутатів? Вечерний Николаев. 2000. №130 (1491). 14 нояб. С.2.

12. Багмет, М. О. Основні напрямки діяльності Миколаївського центру політичних досліджень: досягнення та перспективи. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер.: Політичні науки. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2004. Т. 34., Вип. 21. С.25–29.

13. Иванов М. С. Чорноморський державний університет імені Петра Могили. Політична наука в Україні. 1991–2016: у 2 т. Т.1 Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І.Ф. Кураса К.: Паралам. вид-во, 2016. С.602–608.

14. В університеті відкрита підготовка з нової спеціальності. Вагант. Політичний вісник: додаток до «Ваганту» у виконанні факультету політичних наук. Миколаїв, 2003. №7(58). Жовт. С.5.

15. Тригуб П. М. Стежками власної долі. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. 136 с.

16. Сінкевич Євген Григорович. Біографічний і бібліографічний покажчик з нагоди 60-річного ювілею / Уклад.: І. Ю. Сінкевич. Херсон: Айлант, 2017. 24 с.

17. Морозова О. С. Дослідник українсько-польських відносин Євген Сінкевич (до ювілею вченого). Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер.: Історія. 2012. Т. 207, Вип. 195. С.126–129.

18. Шевчук О.В. Зовнішньополітична стратегія США та РФ щодо КНР: автореф. дис... д-ра політ. наук: 23.00.04; Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин НАН України. К., 2009. 33 с.

19. Наприклад: Тригуб О. П. Історія міжнародних відносин (Від найдавніших часів до 1789 р.): навч.-метод. посіб. Миколаїв: Вид-во «Іліон», 2008. 64 с.; Тригуб О. П. Тригуб П. М. Ялтинська конференція 1945 р. на сторінках радянської преси (на матеріалах газети «Известия»). Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер.: Історія. 2012. Т. 180, Вип. 168. С. 110–113.; Тригуб О. П. Руська Православна Церква у міжнародних відносинах сучасності. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер.: Політологія. 2012. Т. 178, Вип. 166. С. 96–99.; Тригуб О. П. Ялтинська європейська стратегія: перспективи євроінтеграції України.

Історичний архів. 2013. Вип. 10. С. 114–122.; Тригуб О. П. Руська Православна Церква у міжнародних відносинах: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во «Іліон», 2014. 244 с.

20. Чорноморський державний університет імені Петра Могили комплексу «Кієво-Могилянська академія». Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. 364 с.

21. Тригуб П.М. На освітянській ниві: монографія. Харків: Вид-во «Діса плюс», 2015. 186 с.

22. Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики. Чорноморський державний університет імені Петра Могили. Petra mea – моя твердиня: [ювілейне видання до 20-ї річниці навчального закладу] / За ред. Л.П. Клименка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. С.269–277.

23. Вишневецький Ю. Досвід Вишеградської четвірки для України. Український південь: загальноукраїнський тижневик. 2015. №7(1046). 16 лип. С.7.

24. Південна Україна в міжнародних відносинах: історія та сучасність: зб. матеріалів IV регіон. студент. наук.-практ. конф., 21–22 квіт. 2011 р., Миколаїв / ред.: О. П. Тригуб; Чорноморський державний університет ім. П. Могили. Миколаїв, 2011. 63 с.; Південна Україна в міжнародних відносинах: історія та сучасність: зб. матеріалів V регіон. наук.-практ. конф. студ. та молодих вчен., 16 берез. 2012 р., Миколаїв / ред.: Т. Є. Богданова, О.П. Тригуб; Чорноморський державний університет ім. П. Могили Миколаїв, 2012. 151 с.; Південна Україна в міжнародних відносинах: історія та сучасність: зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та молодих вчен., 8 лют. 2013 р. / ред.: Т. Є. Богданова, О. П. Тригуб; Чорноморський державний університет ім. П. Могили Миколаїв, 2013. 250 с.; Південна Україна в міжнародних відносинах: історія та сучасність: зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та мол. вчених, 18 жовт. 2013 р., Миколаїв / ред.: О. П. Тригуб; Чорноморський державний університет ім. П. Могили Миколаїв, 2013. 389 с.; Південна Україна у міжнародних відносинах: історія та сучасність: зб. матеріалів VIII Всеукр. наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених, 14 лют. 2015 р., Миколаїв / ред.: О. Тригуб; Чорноморський державний університет ім. П. Могили. Миколаїв, 2015. 91 с.; Південна Україна у міжнародних відносинах: історія та сучасність: зб. матеріалів IX Всеукр. наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених, 30–31 жовт. 2015 р., Миколаїв / ред.: О.П. Тригуб; Чорноморський державний університет ім. П. Могили Миколаїв, 2015. 112 с.

25. Клименко Л.П. Новий вуз: здобутки і перспективи (вступне слово до читача). Наукові праці. Миколаїв: Вид. відділ МФ НаУКМА, 1998. Т.1. С.3–5.

26. Зв'язки Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна) із партнерами Республіки Польща: буклет. Миколаїв, 2014. 57 с.